

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Ралица Цветанова Ковачева,
докторант във ФЖМК, СУ “Св. Климент Охридски”, на тема:

Център и периферия на европеизираните публични сфери

**Сравнителен анализ на медийното отразяване на европейските
теми в България и Великобритания, февруари-юни 2014 г.**

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

от проф. д.п.н. Нели Огнянова,
СУ “Св. Климент Охридски”

1. Общи данни по процедурата.

Представен е дисертационен труд със следните характеристики: около 260 страници, разделен на четири глави, с увод и заключение, с много богата библиография на български и английски език и 13 приложения.

2. Значителни части от дисертационния труд са публикувани. Приемам, че представените трудове са по темата на дисертацията .

3. Текстът на автореферата представя изцяло и *пълноценно* съдържанието и идеите в дисертацията.

4. Оценка на дисертационния труд

4.1. Актуален проблем. Европеизацията на българската публична сфера е несъмнено актуален проблем, част от по-голямата тема за европеизацията в светлината на процеса на присъединяване, а впоследствие – и членство на България в Европейския съюз. Европеизацията е процес на културни трансформации, формиране на нова идентичност, промяна на политиките, административно модернизиране. Тя засяга не само вземането на решения, но и създаването, институционализирането, разпространението на формални и неформални процедури, правила, стилове, начини на „правене на нещата”. С течение на времето общият възглед за европеизацията постепенно се декомпозира („концепцията се

разопакова”, по Сартори). Предлаганата дисертация е част от анализите на отделни страни и ефекти на европеизацията.

4.2. Цялостност и новост. В българската научна литература отсъства изследване, което да е посветено на двойката *център – периферия* в европейската публична сфера. Авторът прецизно прилага исторически метод и сравнителен метод, като сме изправени не пред хронологично проследяване, а пред разкриване на механизмите на отразяването на европейската проблематика в сравнителен план, което е особено достойнство на разглеждания труд.

4.3. В методологично отношение изводите в дисертацията са направени чрез прилагане на интердисциплинен подход, налаган от спецификата на предмета. Свободно се обсъждат проблеми на регулацията, политологични аспекти на интеграцията, както и въпроси, засягащи различни доктрини за медиите.

4.4. Практически аспекти. Изследването в дисертационния труд придобива специфична значимост в светлината на оценката на *способността на българските медии да говорят адекватно* по въпроси от европейския дневен ред. Като илюстрация може да се посочи сключването на договори за пилотна разяснителна кампания в медиите, свързана с подготовката на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. Би трябвало да се очаква, че разясняване на европейска проблематика - особено с публичен ресурс - ще се възложи на утвърдени медии с доказана качествена журналистика, а селекцията ще се извърши по адекватни критерии, например според приноса на медиите към европеизацията на публичната сфера.

Практиката засега се разминава с тази логика, но представената дисертация подпомага създаването на инструментариум за обосновани преценки в бъдеще.

4.5. По същество

Структурата на представения труд е логична, води към развитие на анализа (европейска интеграция, изследване на европейската интеграция, въвеждане на аппарата, европеизация, европеизация в криза, медии и европеизация, медии и

членство) и завършва с емпирично изследване, посветено на изборите за Европейски парламент през 2014 г.

Формулирани са **изследователските задачи**, включително задачата да се обсъди връзката между европеизацията в сектора на медиите и европеизацията на обществото в различните аспекти.

След като въвежда понятията (работния апарат), авторът продължава по-нататък с **теоретичната основа на изследването** и създава една координатна система от критерии, които ще използва за своите оценки. Както Европейската комисия много пъти е посочвала, медиите са едновременно *култура* и *индустрия*. Медиите като индустрия имат наднационална правна уредба. Медиите като култура остават в компетентността на всяка отделна държава. Там обаче също протичат процеси на европеизация, които са деликатни и се изследват трудно. Ето защо обосноваването на критерии за анализ на процеса на европеизация е приносен момент в дисертацията.

Най-общо тези критерии могат да бъдат разделени на две – едните са свързани с **медийното съдържание**. Авторът анализира медийно съдържание, за да направи извода за процеса на европеизация; втората категория критерии са свързани с прилагането на **медийни стандарти**.

С помощта на прецизно проведеното изследване на медийното отразяване на европейски теми в сравнителен план, чрез анализ и на медийното съдържание, и на медийните стандарти, авторът достига до извод, че **процесът на европеизация не се развива с еднаква скорост и еднакъв успех в различните държави от ЕС**.

В частност, за България авторът констатира:

- слаба видимост на европейските теми (като количество - и като качество);
- ниска степен на представеност на европейския дневен ред (обсъждани теми);
- висока степен на представеност на националните институционални говорители, в чийто политически изказвания европейските теми остъстват или присъстват плакатно. Европейските представители са представени неравнопоставено спрямо националните. Граждански актьори почти липсват.

- ниско ниво на вътрешен плурализъм (представеност на множество различни перспективи, мнения, позиции, в т.ч. редакционни в отделните медии);
- отсъствие на европейска перспектива;
- неприлагане на европейските медийни правила и добри практики: например става дума за влиянието на платеното отразяване на партийните кампании върху редакционното съдържание, не винаги и не отчетливото обозначаване на платеното съдържание и по-общо, проблемите със собствеността на медиите, редакционната независимост, саморегулацията.

Споделям наблюдението на автора за **дефицити на аналитично равнище** - установява се очевидна липса на материали в българските медии, посветени на основни въпроси от европейския дневен ред (разбира се, не може да се обобщава – в българските медии също може да се направи – и авторът прави – диференциация от гледна точка на отношението към европейските теми). Това се откроява особено в сравнителен план: британските медии поставят темите за бъдещето на ЕС и британското членство в него във фокуса на вниманието – коментират, полемизират, заемат позиции.

Накратко, **силните страни на предлагания дисертационен труд** се състоят в

- интердисциплинния подход;
- работата с голямо многообразие от добре подбрани източници;
- добро познаване и на процесите на интеграция в ЕС, и теоретичните основи на съвременните медии и функциите им в демократичното общество;
- самостоятелно изградена понятийна и теоретична рамка – анализ през процеса на европеизация/ периферизация;
- емпирично изследване, което добре проявява ниската степен на включеност на българските медии в европейската публична сфера и - засега - неспособността им да се справят с функциите си на медии в държава от ЕС.

5. Към работата могат да бъдат отправени въпроси и препоръки.

В светлината на по-нататъшните изследвания на автора виждам възможности и предизвикателства за нови анализи в следните две посоки:

-
- Процесите на европеизация в България, при цялата им проблематичност. Ако България има бавен и труден напредък в области като върховенство на закона, можем ли да очакваме с оптимизъм европеизация в областта на европейските демократични медийни стандарти?
 - Европейската публична сфера в светлината на тенденциите, произтичащи от BREXIT. Според автора, „ако ще мерим къде спрямо центъра се намира България, няма нищо по-логично от това да представим Обединеното кралство като център“. Вече са налице първите анализи за бъдещето на медиите в Обединеното кралство след евентуално излизане от ЕС. Ще се промени ли възгледът за центъра?

6. Заключение

След направения анализ на представената дисертация и с оглед убедителността на изводите и приносите на автора Ралица Ковачева, заявявам в качеството ми на рецензент, че дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и има всички необходими качества да бъде успешно защитен за придобиване на образователната и научна степен «доктор».

2 ноември 2016

Проф. д.п.н. Нели Огнянова